

PISA Etnisk 2022 – Delrapport med fokus på elever med indvandrerbaggrund

Hovedresultater

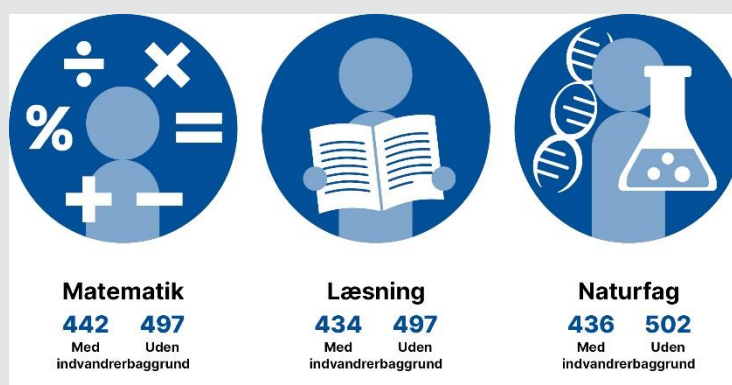
Hovedresultater

De danske PISA-resultater afrapporteres og undersøges nærmere i en række særskilte delrapporter. Denne PISA-delrapport har fokus på elever med indvandrerbaggrund og præsenterer deres resultater i matematik, læsning og naturfag i PISA 2022 sammenlignet med elever uden indvandrerbaggrund. Desuden undersøger rapporten udviklingen i resultaterne for elever med indvandrerbaggrund i perioden 2012-2022 og ser på betydningen af elevernes baggrunde. Til slut beskrives elevernes (med og uden indvandrerbaggrund) oplevelse af skolen og skolemiljøet, hvilket også er en del af PISA-undersøgelsen.

Elever med indvandrerbaggrund opnår gennemsnitligt lavere PISA-resultater

Elever med indvandrerbaggrund opnår gennemsnitligt lavere PISA-resultater i matematik, læsning og naturfag end elever uden indvandrerbaggrund. I matematik scorer elever med indvandrerbaggrund i 2022 i gennemsnit 55 point lavere end elever uden indvandrerbaggrund. I læsning er forskellen 63 point og i naturfag 66 point.

Figur 1 Score i matematik, læsning og naturfag for hhv. elever med og uden indvandrerbaggrund

Elever med indvandrerbaggrund scorer gennemsnitligt set på kompetenceniveau 2

Disse pointforskelle betyder, at elever med indvandrerbaggrund gennemsnitligt scorer på det, der benævnes kompetenceniveau 2, i alle tre domæner (matematik, læsning og naturfag), mens elever uden indvandrerbaggrund gennemsnitligt scorer på kompetenceniveau 3.

På kompetenceniveau 2 udviser eleverne kompetencer, der gør dem i stand til at bruge deres viden til at løse problemstillinger i deres dagligdag. Kompetenceniveau 2 regnes i PISA-sammenhæng for det nødvendige niveau for, at eleven kan deltage som konstruktiv og engageret borger i det 21. århundrede.

For eksempel kan elever på niveau 2 i matematik genkende situationer, hvor de har brug for simple strategier til at løse problemer, herunder gennemføre enkle simuleringer, der involverer én variabel, som en del af løsningsstrategien. Elever på niveau 3 kan derimod udtænke løsningsstrategier, herunder strategier, der involverer en sekvens af beslutninger eller fleksibilitet i forståelsen af velkendte begreber. Der er dermed også en substantiel forskel i, hvad de to elevgrupper kan gennemsnitligt set.

Lidt over 40 % af eleverne med indvandrerbaggrund er lavt præsterende

Forskellen i kompetencer afspejles også i andelen af lavt præsterende (under kompetenceniveau 2). I alle tre fag er omkring 16-17 % af eleverne uden indvandrerbaggrund lavt præsterende, hvorimod det gælder lidt over 40 % af de elever, der har indvandrerbaggrund.

Den generelle udvikling i matematik, læsning og naturfag

Både elever med og uden indvandrerbaggrund er faldet markant i matematik og læsning fra PISA 2018 til 2022

PISA 2022 Hovedrapport viste, at Danmarks gennemsnit i matematik og læsning var faldet markant fra PISA 2018 til 2022 – 20 point i matematik og 12 point i læsning. Faldet i 15-åriges kompetencer blev til dels tilskrevet de ændrede læringsvilkår under coronapandemien, da samme tilbagegang observeres i omkring halvdelen af deltagerlandene, og til dels en underliggende tendens, der også var tegn på inden coronapandemien.

De markante fald i matematik og læsning ses både blandt elever uden og med indvandrerbaggrund, der gennemsnitligt set falder hhv. 20 og 18 point i matematik og 12 og 10 point i læsning fra PISA 2018 til 2022.

Elever med indvandrerbaggrund ligger på samme niveau som i 2012 i alle tre fag

Ser vi over den samlede periode fra PISA 2012 til 2022, er der ikke sket en signifikant ændring i Danmarks nationale gennemsnitlige PISA-resultat i læsning og naturfag, hvorimod der er sket et fald i matematik. Denne konklusion genfindes for elevgruppen uden indvandrerbaggrund, der scorer signifikant lavere i matematik i 2022, end de gjorde i 2012, hvorimod den ikke genfindes for elevgruppen med indvandrerbaggrund, der nu blot er tilbage på samme niveau

som i 2012, ikke lavere. Elever med indvandrerbaggrund havde ellers haft en fremgang i matematik fra 2012 til 2018, men denne fremgang er nu udvisket, således at eleverne med indvandrerbaggrund i 2022 er på niveau med 2012.

Kompetencegab i matematik er mindsket i perioden fra PISA 2012 til 2022

Samlet set betyder de ovenstående tendenser, at den gennemsnitlige pointforskel i matematik mellem elever med og uden indvandrerbaggrund er faldet støt siden PISA 2012. I PISA 2012 var forskellen 67 point, mens den er reduceret til 54 point i PISA 2022.

Socioøkonomiske forhold forklarer en stor del af forskellen i opnåede kompetencer

Elever med indvandrerbaggrund kommer som oftest fra signifikant svagere socioøkonomiske baggrunde i forhold til elever uden indvandrerbaggrund i Danmark. PISA viser for eksempel, at lidt over halvdelen af eleverne med indvandrerbaggrund kategoriseres som socioøkonomisk resourcesvage. Socioøkonomisk baggrund omfatter forhold såsom forældres uddannelse og beskæftigelsesstatus, men også kulturelle og materielle ting i hjemmet.

Der er en forskel på 65 point i matematik mellem elever fra socioøkonomisk resourcesvage og ressourcestærke hjem – og den socioøkonomiske forskel ses både blandt eleverne med indvandrerbaggrund og uden indvandrerbaggrund. I læsning er pointforskellen mellem socioøkonomisk resourcesvage og ressourcestærke elever ligeledes 65 point, mens den er større i naturfag. Der er således en klar socioøkonomisk ulighed i danske elevers gennemsnitlige kompetencer i matematik, læsning og naturfag.

Den gennemsnitlige pointforskel mellem eleverne med og uden indvandrerbaggrund i matematik, læsning og naturfag mere end halveres, når vi tager højde for elevernes socioøkonomiske baggrunde og sprog talt i hjemmet. Således viser rapportens analyser, at elevernes socioøkonomiske baggrunde har en betydelig rolle i forhold til de umiddelbare forskelle i kompetenceniveau, som ses mellem de to elevgrupper, og flere forhold er på spil end blot indvandrerbaggrunden.

Elevernes socioøkonomiske baggrund har større betydning end sprog talt i hjemmet

Fra PISA 2012 til 2022 observeres et fald i andelen af førstegenerationsindvandrere, der taler dansk derhjemme (faldet fra omkring en tredjedel til under en fjerdedel). Lidt over halvdelen af andengenerationsindvandlerne svarer, at de taler dansk derhjemme det meste af tiden. De elever, der oplyser, at de taler dansk derhjemme det meste af tiden, opnår højere gennemsnitlige PISA-

resultater i alle tre fag. Men også her spiller den socioøkonomiske baggrund ind, og sammenhængen mellem socioøkonomi og kompetencer er stærkere end mellem sprog i hjemmet og kompetencer. Krydses de to forhold ser vi, at jo stærkere socioøkonomisk baggrund eleverne har, jo højere gennemsnitlige PISA-resultater opnår de i matematik, læsning og naturfag, uanset om der tales dansk derhjemme.

Kønsskævel i læsning, men ikke i matematik og naturfag

Blandt eleverne med indvandrerbaggrund ses overordnet set, at pigerne gennem alle årene har klaret sig bedre i læsning end drengene, og nu indhenter pigerne også drengene i matematik og naturfag. Både drengene og pigerne ligger gennemsnitligt set på kompetenceniveau 2. Blandt elever uden indvandrerbaggrund er der signifikante kønsskævelle i alle tre fag; i pigernes favør i læsning, men i drengenes favør i matematik.

Skolemiljø og trivsel vurderes generelt positivt

Størstedelen af eleverne med indvandrerbaggrund trives socialt på deres skole og oplever støtte fra deres lærere. Elever uden indvandrerbaggrund har dog et lidt bedre tilhørsforhold, særligt i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt man føler sig hjemme på sin skole. Der er også elever, der trives i mindre grad, og som oplever mobning eller andre udfordringer. Mellem hver fjerde eller femte elev oplever udfordringer med læringsmiljøet.

Ændringer i elevgruppens demografi kan have betydning for kompetencer over tid

PISA måler 15-årige elevs kompetencer i et givent år, og det er således ikke de samme elever, der måles over tid, men forskellige årgange. Hvis et lands elevsammensætning ændres over tid (fx som følge af ændringer i demografi, migration eller inklusion), kan det både have en betydning for landets gennemsnitlige PISA-resultater, men også for sammenligningsgrundlaget over tid – altså, er det den samme type af elever, der sammenlignes år for år, eller kan ændringer i gennemsnitlige PISA-resultater skyldes ændringer i elevgruppen? Dette forbehold er gældende generelt set, men i særdeleshed for elevgruppen med indvandrerbaggrund, hvis demografiske sammensætning på kort tid kan ændres, fx ved større tilstrømninger af flygtninge.

Rapporten viser, at andelen af elever med indvandrerbaggrund i Danmark har været ret stabil omkring 10,7 % over analyseperioden fra PISA 2012 til 2022, så det i sig selv ikke kan forklare ændringer i de nationale PISA-resultater. Men ser vi nærmere på elevernes baggrunde, har der været forskydninger i andelen af hhv. første- og andengenerationsindvandrere, ligesom at eleverne også er blevet ældre ved indvandring og kommer fra andre lande end tidligere. Det kan have betydning for gruppens gennemsnitlige kompetencer over tid, da de elever, der er med i PISA de seneste år, således har haft kortere tid i Danmark og i det danske skolesystem end de elever, der deltog i PISA i de tidligere runder.

Fakta om undersøgelsen

- PISA står for 'Programme for International Student Assessment' og er en international undersøgelse, der undersøger 15-årige elevers kompetencer inden for matematik, naturfag og læsning.
- I alt 81 lande og regioner deltog i PISA 2022.
- Cirka 7.800 elever fra 347 uddannelsesinstitutioner deltog fra Danmark. Stikprøven repræsenterer omkring 84 % af alle 15-årige i Danmark.
- 10,7 % af eleverne har indvandrerbaggrund, og disse elever er fokus i denne rapport.
- PISA blev gennemført for ottende gang i 2022. Denne rapport fokuserer på udviklingen fra PISA 2012 til 2022.

Opsummering

Overordnet viser PISA 2022, som tidligere runder, at der er store og substantielle forskelle i de gennemsnitlige matematik-, læse- og naturfagskompetencer blandt elever med og uden indvandrerbaggrund. Det viser sig også i, at lidt mere end 40 % af eleverne med indvandrerbaggrund er lavt præsterende i et eller flere fag. Dog er pointforskellen mellem elever med og uden indvandrerbaggrund faldet siden 2012 i både matematik og naturfag. PISA 2022 viser ikke store signifikante forskelle i elevernes oplevelse af skolemiljøet eller deres trivsel, som potentielt kan forklare de store forskelle i kompetencer. Derimod viser PISA 2022 klare socioøkonomiske uligheder i elevers opnåede kompetencer, og når der tages højde for elevernes socioøkonomiske baggrunde, og til dels om der tales dansk derhjemme, halveres kompetencegabet mellem elever med og uden indvandrerbaggrund.

Hovedresultater: PISA Etnisk 2022 – Delrapport med fokus på elever med indvandrerbaggrund

VIVE/2024

HR_301336